

SMĚRNICE

CAA-SLP-035-n-14

pro vydání / změnu schválení pro
for issue / change of prior approval for

PROVOZ DVOUMOTOROVÝCH LETOUNŮ SE ZVĚTŠENOU VZDÁLENOSTÍ OD PŘIMĚŘENÉHO LETIŠTĚ (ETOPS)

(v souladu s Částí SPA, Hlava F)

EXTENDED RANGE OPERATIONS WITH TWO-ENGINE AEROPLANES (ETOPS)
(according to PART- SPA, Subpart F)

Změna číslo:	Vydáno		Zpracoval:
	Pod č.j.:	Dne:	
0	311-14/OLD	01.05.2014	Ing. Ivan Šubín
1	255-16/OLD	31.05.2016	Ing. Stanislav Čejda

Schválil:

Ing. Pavel Matoušek

ředitel SL

SEZNAM ZMĚN

Změna číslo: n=	Datum účinnosti	Změnil	
		Datum	Příjmení/podpis
0	01.05.2014		
1	31.05.2016	31.05.2016	Čejda

SEZNAM PLATNÝCH STRAN

Strana číslo	Změna číslo	Strana číslo	Změna číslo
1	1	PŘÍLOHA 1	1
2	1		
3	1		
4	0		
5	1		
6	0		
7	0		
8	0		

OBSAH

Ustanovení	Název	Strana
	SEZNAM ZMĚN	2
	SEZNAM PLATNÝCH STRAN	2
	OBSAH	3
1	VŠEOBECNĚ	4
1.1)	Určení	4
1.2)	Předpisová základna	4
2	PODÁNÍ ŽÁDOSTI O VYDÁNÍ / ZMĚNU SCHVÁLENÍ	5
3	PŘÍLOHY ŽÁDOSTI O VYDÁNÍ / ZMĚNU SCHVÁLENÍ MUSÍ OBSAHOVAT	5
3.1)	Obsah přílohy z hlediska letové způsobilosti	5
3.2)	Obsah přílohy z hlediska provozu	5
3.3)	Obsah přílohy z hlediska výcviku členů posádky pro provoz ETOPS.	7
4	ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	8
PŘÍLOHA 1	Žádost o udělení / změnu specifického schválení	

AKTUÁLNOST SMĚRNICE CAA-SLP-035-n-14

Za kontrolu aktuálnosti směrnice a jejích příloh odpovídá ředitel odboru OLD ÚCL. Ověřování aktuálnosti je prováděno minimálně 1x za dva roky.

POUŽITELNOST SMĚRNICE CAA-SLP-035-n-14

Tato Směrnice je použitelná pro:

- (1) Provozovatele obchodní letecké dopravy (držitele AOC) v plném rozsahu.
- (2) Odbor obchodní letecké dopravy (OOLD) sekce letové (SL) v plném rozsahu. Tato Směrnice je rovněž nedílnou součástí Příručky inspektora OOLD pro výkon funkce dozoru nad bezpečností provozovatelů letadel v obchodní letecké dopravě.

1. Všeobecně

1.1. Určení

Týká se provozu dvoumotorových letounů letadel v obchodní letecké dopravě pro lety po trati zahrnující bod, který je od přiměřeného letiště za standardních podmínek v bezvětrí ve vzdálenosti přesahující dobu letu při schválené rychlosti s jedním nepracujícím motorem podle kategorie oprávnění:

Existují 4 kategorie oprávnění:

- Oprávnění ETOPS pro dobu letu na náhradní letiště 90 minut nebo kratší
- Oprávnění ETOPS pro dobu letu na náhradní letiště 90 minut až 180 minut
- Oprávnění ETOPS pro dobu letu na náhradní letiště více než 180 minut
- Oprávnění ETOPS pro dobu letu na náhradní letiště více než 180 minut pro provozovatele dvoumotorových letounů s maximálním schváleným počtem sedadel pro cestující 19 nebo méně a maximální vzletovou hmotností méně než 45 360 kg.

Provoz ETOPS je komplexním procesem, který zahrnuje všechny organizační části a postupy společnosti a vyžaduje splnění požadavků pro další oprávnění jako MNPS, RVSM a PBN.

Žadatel musí podat žádost a doložit níže uvedené minimálně:

3 měsíce (AMC 20-6, Hlava III Oddíl 6 - OPRÁVNĚNÍ ETOPS NA ZÁKLADĚ PROVOZNÍCH ZKUŠENOSTÍ)

NEBO

6 měsíců (AMC 20-6, Hlava III Oddíl 5 - ZRYCHLENÉ OPRÁVNĚNÍ ETOPS)

před zamýšleným zahájením letů v prostoru ETOPS.

Pro získání oprávnění ETOPS od příslušného úřadu musí provozovatel doložit soulad s požadavky Hlavy F, Provoz dvoumotorových letounů se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště (ETOPS) přílohy V (část SPA), k nařízení (EU) č. 965/2012 v platném znění.

Příslušný úřad by měl sledovat všechny aspekty provozu se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště, pro který udělil oprávnění, aby se ujistil, že úroveň spolehlivosti dosahované při provozu se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště zůstávají v nezbytných úrovních dle Dodatku 1 a že provoz je i nadále prováděn bezpečně.

1.2. Předpisová základna

ÚCL ČR doporučuje použít následující dokumenty a přijatelné způsoby průkazu pro schválení provozu LVO :

- Nařízení evropského parlamentu a rady (ES) č. 216/2008 (příloha IV)
- Nařízení komise (EU) č. 965/2012 (příloha V, Part SPA)
- AMC a GM (Hlava F přílohy V, Part SPA)
- MEL
- Rozhodnutí č. 2010/012/R výkonného ředitele Evropské agentury pro bezpečnost letectví ze dne 16. prosince 2010 **AMC 20-6** - Osvědčování a provoz ETOPS (Provoz dvoumotorových letounů se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště) v platném znění

Výše zmíněné (a další užitečné) dokumenty jsou publikovány a jsou ke stažení na stránkách:

- <http://www.caa.cz/predpisy/>
- <http://easa.europa.eu/agency-measures/>
- www.paris.icao.int
- <http://eur-lex.europa.eu/>
- <http://lis.rlp.cz/predpisy/predpisy/index.htm> atd.

2. Podání žádosti

Žádost o vydání schválení Provoz dvoumotorových letounů se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště (ETOPS) musí být podána na podatelnu ÚCL v souladu s Přílohou č. 1.

Podává ji oprávněná osoba provozovatele (v případě změny provozní specifikace včetně žádosti o změnu Provozní specifikace k AOC) na adresu:

Úřad pro civilní letectví ČR
Sekce letová a provozní
Letiště Praha
160 08 Praha 6

Žádost o vydání schválení Provoz dvoumotorových letounů se zvětšenou vzdáleností od přiměřeného letiště (ETOPS) posuzuje ÚCL z hlediska:

- Letové způsobilosti a jejího zachování (sekce technická)
- Provozních postupů (sekce letová)
- Výcviku letových posádek (sekce letová)

3. Přílohy k žádosti o vydání / změnu schválení musí obsahovat:

3.1. Obsah přílohy z hlediska letové způsobilosti

- Doklady potvrzující letovou způsobilost příslušného letadla pro provoz ETOPS, včetně plnění požadavků na její zachování
- Žadatel musí doložit, že příslušné letadlo je vybaveno v souladu s požadavky pro provoz ETOPS, např. kopiemi příslušných kapitol z AFM, dokládající způsobilost letadla pro provoz ETOPS, schválení držitele (S)TO pro kombinaci drak motor, dokument CMP, programy údržby apod.,
- MEL
- Seznam vybavení letadla s vyznačenými relevantními komponenty

Zpracovat v souladu s:

- Nařízení Komise (EU) č.965/2012 Příloha V, Část SPA, Hlava F-ETOPS, AMC a GM k části SPA-ETOPS
- AMC 20-6 v platném znění

3.2. Obsah přílohy z hlediska provozu

Na základě plánovaného provozu provozovatel musí splnit společné a specifické požadavky podle *AMC 20-6 Hlava III oddíl 7*.

Oprávnění pro provoz ETOPS vydané příslušným úřadem by mělo být založeno na poskytnutí informací podle *AMC 20-6 Dodatek 3/3*.

Za účelem prokázání odbavení a normálních letových postupů provozovatelem může být vyžadováno provedení provozního ověřovacího letu pro danou oblast podle *AMC 20-6, Hlava III 5.3 a 6.4.*

Provozovatel stanoví postupy a pokyny, které se použijí pro lety ETOPS. Tyto postupy a pokyny jsou uvedeny v provozní příručce nebo v příručce postupů a obsahují povinnosti členů letové posádky v souvislosti s vykonáním letu ETOPS. Provozní příručka ETOPS může mít podobu dodatku nebo samostatné přílohy. Dodatek provozní příručky pro ETOPS nebo rovnocenný materiál v provozní příručce a veškeré následné změny podléhají schválení příslušným úřadem, podle *AMC 20-6 Dodatek 7.*

Provozní postupy a výcvikový program dodat ve formě návrhu textu do patřičných dílů provozních příruček v podobě, v jaké je plánováno jejich zařazení do OM. Teprve po odsouhlasení návrhu provozních postupů v rámci žádosti o ETOPS, bude žadatel vyzván, aby schválený text zaslal jako změnu do OM. Provozní příručka může mít i formu samostatné příručky.

a) Všeobecně

- Definice ETOPS
 - Prostory a tratě pro ETOPS
 - Přiměřené náhradní letiště pro tratě ETOPS SPA.ETOPS.110,115 AMC 20-6 Dodatek 5 (zhodnotit i délky, stav povrchu dráhy, RFFS)
 - Schválená cestovní rychlost s jedním nepracujícím motorem AMC 20-6 Hlava I Oddíl 4a
 - Vzdálenost/doba letu na náhradní letiště AMC 20-6 Hlava I Oddíl 4h
 - Výpočet kritického bodu pro odlet na přiměřená náhradní letiště ETOPS
 - Systémy významné z hlediska ETOPS AMC 20-6 Hlava I Oddíl 4d
 - Odbavení AMC 20-6 Hlava I Oddíl 4b
 - Kvalifikace členů letové posádky a veškerého dalšího provozního personálu podílejícího se na provozu ETOPS
 - Palivo – AMC 20-6 Dodatek 4.4
- Scénář pro:
- Ztráta přetlaku, provedení nouzového klesání, vysazení jedné pohonné jednotky, dokončení letu ve FL 100
 - Ztráta přetlaku, provedení nouzového klesání, dokončení letu ve FL100 na dva motory
 - Vysazení jedné pohonné jednotky, pozvolné klesání do optimální letové hladiny dle letové hmotnosti a dokončení letu v této hladině
- Předletová kontrola
 - Spotřeba oleje
 - Použití APU
 - Položky MEL důležité pro provoz ETOPS, AMC 20-6 Dodatek 4.2
 - Provozní příručka část – B by měla obsahovat následující údaje týkající se výkonů:
 - Detailní výkonová data pro jednomotorový let obsahující spotřebu paliva, rychlost a nastavení výkonu pro standardní a nestandardní podmínky
 - Detailní výkonová data pro dvumotorový let obsahující spotřebu paliva, rychlost a nastavení výkonu pro standardní a nestandardní podmínky
 - Další podmínky, které mohou zapříčinit zhoršení výkonů, (nárůst námrazy na nechráněných částech, vysunutí reversu)
 - Výšky, rychlosti, nastavení tahu a spotřeby musí být v souladu s minimálními výškami letu v prostoru ETOPS

Příprava a plánování letu ETOPS

- Provozní schopnost letadla a MEL
- Plánování posádky – kvalifikace pro ETOPS
- Prostředky pro navigaci a komunikaci
- Scénář pro kritickou zálohu paliva
- Výběr náhradních letišť po trati SPA.ETOPS.110
- Plánovací minima letišť SPA.ETOPS.115
- Povětrnostní minima
- Výpočet letového plánu
- Postup při zpožděném odbavení

Zpracovat v souladu s:

- AMC 20-6 Hlava III Oddíl 9; Dodatek 4

b) Normální postupy

- MEL,
- Studium trati, letišť, NOTAMs, počasí
- Požadavky na palivo pro let ETOPS
- Kontrola Palubního/Technického deníku Log book
- Zadávání traťových bodů do FMS
- Způsob získávání údajů o počasí, NOTAMs za letu
- Kontrola podmínek před vstupem do prostoru ETOPS
- Kontrola po trati: AMC 20-6 Dodatek 4.9
 - Přiměřená náhradní letiště ETOPS
 - Omezení provozní a povětrnostní
 - Omezení MSA a let v malých výškách – požadavky na kyslíkové vybavení, námraza
 - Kontrola a plánování paliva
 - Změna trati za letu
 - Dokumentace – způsob vedení záznamu za letu

c) Abnormální postupy

- Závada komunikačních a navigačních systémů – degradované módy
- Postupy v případě závady na systémech ovlivňujících let v oblasti ETOPS
- Postup spouštění APU
- Scénář pro kritické množství paliva
- Odlet na přiměřené náhradní letiště
- Ztráta zdravotní způsobilosti člena posádky během letu
- Události vyžadující nouzové použití kyslíku letovou posádkou

3.3. Obsah přílohy z hlediska výcviku členů posádky pro provoz ETOPS.

- Výcvik posádek a OM-D
- Počáteční, opakovací a přeškolovací výcvik letových posádek pro ETOPS na simulátoru a lety pod dohledem
- Výcvik provozního personálu – zaměstnanci letového provozu, dispečeri a technický personál

Nutno zpracovat možné požadavky OEB (OSD) podle relevantního typu letadla.

Zpracovat v souladu s:

- SPA.ETOPS.105b
- AMC 20-6 Hlava III, Oddíl 12; Dodatek 6, 7/D

4. Závěrečná ustanovení

- a.) Na základě provedeného vyhodnocení ÚCL ČR a uspokojivých výsledků z vyhodnocení provozních postupů a výcvikových programů obdrží žadatel/provozovatel **Oznámení o schválení** provozních postupů a výcvikových programů na předepsaném formuláři.
- b.) Na základě tohoto Oznámení o schválení zařadí provozovatel schválené provozní postupy a výcvikové programy do příslušných částí provozní příručky jako řádnou revizi v souladu s AMC3 ORO.MLR.100 nebo formou samostatné přílohy s odkazem v patřičných kapitolách provozních příruček v souladu s GM1 ORO.GEN.200(a)(5).
- c.) Podle schválených programů výcviku provozovatel zahájí výcvik provozního personálu. Termín a místo konání výcviku pilotů oznámit nejméně 3 pracovní dny předem řediteli odboru OLD ÚCL ČR na slp_old@caa.cz .
- d.) Po ukončení výcviku provozního personálu zašle provozovatel kopie záznamů o výcviku provozního personálu na výše uvedenou adresu v ustanovení 2, nebo krátkou cestou na e-mailovou adresu ředitele odboru OLD ÚCL ČR slp_old@caa.cz.
- e.) Na základě předložených záznamů o výcviku udělí následně ÚCL ČR konečné schválení formou **Rozhodnutí** o zapsání specifického schválení ETOPS do provozní specifikace k AOC.
- f.) V případě, že žadatel žádá o změnu již uděleného schválení, které nemá vliv na změnu AOC (změna provozních postupů, nebo programu výcviku), odbor OLD ÚCL vydá **Rozhodnutí** o schválení změny na základě posouzení příloh 3.2, 3.3.
- g.) Jestliže se změna schválení týká zápisu nového typu letounu, nebo nového letounu již provozovaného typu, žadatel musí předložit k žádosti přílohu, jejíž obsah je uveden v 3.1 výše. V tomto případě žadatel musí současně podat i žádost o změnu AOC. ÚCL ČR provede příslušnou změnu do PS k AOC formou **Rozhodnutí**.

Schválení se vždy vztahuje pouze na konkrétní typy letounů s uvedenou výbavou.